

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 3To/6/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8422010456
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Monika Halkociová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8422010456.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Moniky Halkociovej a sudcov JUDr. Lucie Bašistovej a JUDr. Mariána Sninského na neverejnom zasadnutí konanom dňa 23.02.2023, v trestnej veci obvineného A. B. a spol. pre prečin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 ods. 1 písm. b) Tr. zákona o sťažnosti okresného prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 2T/98/2022 zo dňa 30.12.2022, takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. poriadku z a m i e t a sťažnosť okresného prokurátora.

odôvodnenie:

Napadnutým uznesením samosudca Okresného súdu Kežmarok podľa § 241 ods. 1 písm. f) Tr. poriadku odmietol obžalobu Okresnej prokuratúry Kežmarok sp. zn. Pv 412/22/7703-7 podanú dňa 08.11.2022 na obvinených 1/ A. B., nar. XX.XX.XXXX v C., trvale bytom C. D. XXX, E. C. a 2/ F. B., nar. XX.XX.XXXX v C., trvale bytom C. D. XXX, E. C. pre prečin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 ods. 1 písm. b) Tr. zákona, ktorý mali spáchať tak, že

- ako zákonní zástupcovia - rodičia maloletých D. B., nar. XX.XX.XXXX a A. B., nar. XX.XX.XXXX, žiakov Špeciálnej základnej školy na ul. G. XX D. H. I., okr. C., si voči nim zanedbávali svoje zákonné povinnosti rodičov tým, že počas školského roka 2021/2022 v dobe od 02.09.2021 do 30.06.2022 umožnili ich synovi maloletému D. B., nar. XX.XX.XXXX, bezdôvodne a bez ospravedlnenia vymeškať 133 vyučovacích hodín, a ich synovi maloletému A. B., nar. XX.XX.XXXX, umožnili bezdôvodne a bez ospravedlnenia vymeškať 121 vyučovacích hodín, pričom napriek upozorneniam školy k náprave nedošlo a o výchovu a zabezpečenie dochádzky svojich detí do školy sa nestarali,

a vec vrátil prokurátorke z dôvodu závažných procesných chýb.

Proti tomuto uzneseniu podala v zákonom stanovenej lehote sťažnosť prokurátorka okresnej prokuratúry, ktorú odôvodnila tak, že sa nestotožnila s napadnutým uznesením, keď okresný súd poukázal na to, že obvinený A. B. pri svojom výsluchu dňa 21.09.2022 vyjadril, že nevie čítať, vie sa len podpísať, z čoho má byť zrejmé, že obvinený A. B. je osobou negramotnou, nakoľko tento nevie vôbec čítať a z jeho vyjadrenia zároveň možno implicitne vyvodiť, že nevie ani písať. Obvinený z hľadiska dosiahnutého vzdelania podľa jeho slov vychodil špeciálnu základnú školu v H. I., okresný súd má za to, že za stavu kedy obvinený je osobou negramotnou, navyše v spojení s faktom, že tento absolvoval základnú školu špeciálnu, v ktorej sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov pre žiakov s mentálnym postihnutím, vznikol dôvod povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 2 Tr. poriadku. Na uvedenom podľa názoru okresného súdu nič nemení ani vyjadrenie obvineného obsiahnuté v zápisnici o jeho výsluchu, kedy po prečítaní zápisnice a zopakovaní výsluchu uviedol, že obhajcu nežiada, lebo všetkému rozumie v plnej miere. K záveru okresného súdu, že postupom orgánov činných v trestnom konaní došlo k porušeniu práva na obhajobu, pretože obvinenému nebolo umožnené v plnom rozsahu uplatniť práva vyplývajúce z Trestného poriadku, poukázala prokurátorka na ustanovenie § 37 ods. 2

Tr. poriadku z ktorého vyplýva, že je na zváženie súdu a v prípravnom konaní prokurátora alebo policajta, aby vyhodnotil, že aj v iných prípadoch, ako sú uvedené v ods. 1 tohto ustanovenia je nevyhnutné, aby obvinený mal obhajcu na uplatnenie svojho práva na obhajobu. Ak v takomto prípade pri posúdení, či je obvinený spôsobilý náležite sa obhajovať zostanú v tomto smere pochybnosti, musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní. V tomto konkrétnom prípade boli súdom vzaté do úvahy údaje zistené len preskúmaním spisového materiálu, konkrétne len zo zápisnice o výsluchu obvineného A. B. zo dňa 21.09.2022, na základe čoho bol vyvodený jednoznačný záver o pochybnosti o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať. Pri tomto hodnotení bolo však podľa názoru prokurátorky potrebné vziať do úvahy, že aj v priebehu prípravného konania príslušný orgán činný v trestnom konaní, ktorý realizoval skrátené vyšetrovanie, posudzoval osobu obvineného A. B., pričom zistené údaje boli zaznamenané v zápisnici o výsluchu obvineného zo dňa 21.09.2022, pričom prokurátorka poukázala na to, že policajt riadne zaznamenal vyjadrenie obvineného k veci, taktiež postoj samotného obvineného k pochopeniu zmyslu trestného konania, pričom z vyjadrenia obvineného zaznamenaného v zápisnici o jeho výsluchu vyplýva, že aj keď nevie čítať, vie sa podpísať, plne chápe zmysel trestného konania, zápisnica mu bola prečítaná so všetkými poučeniami, bol mu zopakovaný aj jeho výsluch, obhajcu si nežiadal, nakoľko všetkému rozumel v plnej miere. Poukázal aj na to, že výsluch viedol poverený príslušník PZ, ktorý bol v priamom kontakte s obvineným a týmto mal možnosť aj sám vyhodnotiť osobu obvineného a to, či rozumie danému procesnému úkonu i samotnému trestnému konaniu, pričom je zrejmé, že nedospel k záveru, aby u obvineného A. B. bolo odôvodnené konštatovať pochybnosť o jeho spôsobilosti náležite sa obhajovať. Vyhodnotiac zistené údaje k osobe obvineného A. B. v kontexte realizácie celého prípravného konania a jeho hodnotenia príslušnými orgánmi činnými v trestnom konaní v danom štádiu konania nebolo, podľa názoru prokurátorky, odôvodnené spochybňovať zákonnosť a správnosť tohto konania, neboli zistené také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali aplikáciu ustanovenia § 37 ods. 2 Tr. poriadku, teda aby bol u A. B. daný dôvod povinnej obhajoby. Navrhla preto, aby krajský súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil okresnému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie.

Na základe podanej sťažnosti preskúmal krajský súd v zmysle ustanovenia § 192 ods. 1 Tr. poriadku správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako aj konanie, ktoré tomuto výroku napadnutého uznesenia predchádzalo a dospel k nasledovným záverom.

Zo zápisnice o výsluchu obvineného A. B. z prípravného konania plyní, že tento pri svojom výsluchu dňa 21.9.2022 uviedol, že nevie čítať, vie sa len podpísať. Poverený príslušník OO PZ napriek uvedenej skutočnosti obvinenému neustanovil obhajcu a vo veci ďalej konal bez obhajcu, následne prokurátorka podala vo veci na Okresnom súde Kežmarok obžalobu.

Podľa § 37 ods. 1 Tr. poriadku po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak

- a) je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave,
- b) je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo jeho spôsobilosť na právne úkony je obmedzená,
- c) ide o konanie o obzvlášť závažnom zločine,
- d) ide o konanie proti mladistvému,
- e) ide o konanie proti ušlému.

Podľa § 37 ods.2 Tr. poriadku obvinený musí mať obhajcu aj vtedy, ak to považuje súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt za nevyhnutné, najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať.

Toto ustanovenie Trestného poriadku upravuje povinnú obhajobu ako dôležitú súčasť práva na obhajobu zakotvenú v čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, taktiež v článku 6 ods. 3 písm. b), c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a napokon aj v § 2 ods. 9 Tr. poriadku. Povinná obhajoba je stanovená predovšetkým v tých prípadoch, kedy obvinený nemôže svoju obhajobu vzhľadom k určitým objektívnym okolnostiam vykonávať sám (napríklad je vo väzbe či vo výkone trestu odňatia slobody, nemá plnú spôsobilosť na právne úkony, trpí závažnými telesnými či duševnými ochoreniami a podobne).

Pochybnosti o spôsobilosti náležite sa obhajovať môžu vzniknúť napríklad u obvinených hluchých, hluchonemých, nemých, slepých, s vadami reči alebo ťažko chorých (napríklad u osôb s organickým ochorením mozgu, silným kornatením a podobne), alebo u osôb, ktoré nevedia čítať alebo písať.

Problematika práva na obhajobu, teda právo obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu, je jedným zo základných práv a ide o problematiku súdnou praxou dlhodobo ustálenú, pretože ju upravujú zjednocujúce stanoviská a rozhodnutia platné viac ako štyridsať rokov (R27/77, R65/78, B 1/77-9, R ČR 20/94), ktoré naďalej platia, pretože k zmene právnej úpravy v tomto smere nedošlo a v demokratickom a právnom štáte k nej ani dôjsť nemôže.

K argumentácii prokuratúry, že vo veci konajúci policajt obvinenému prečítal zápisnicu, že obvinený všetkému porozumel, je treba uviesť známu skutočnosť, že obvinený, ktorý nevie čítať, predsa nemôže posúdiť, či policajt naozaj číta, čo je uvedené v zápisnici, nie je zrejmé, ako môže osoba, ktorá nevie čítať a písať, prečítať uznesenie o vznesení obvinenia, obžalobu, ako môže preštudovať vyšetrovací spis a ako môže navrhnúť vykonanie dôkazov a označiť dôkazy, ako môže sama napísať opravný prostriedok. Práve na takéto situácie pamätá Trestný poriadok v ustanovení § 37 ods. 2 Trestného poriadku. Neobstojí ani dôvodenie, že konajúci policajt a prokurátor usúdili, že daná osoba je schopná sa sama obhajovať napriek tomu, že uviedla, že nevie čítať a písať, vie sa len podpísať.

Krajský súd konštatuje, že právo na obhajobu v jeho najzákladnejšej podobe znamená nevyhnutnosť zabezpečiť práva obvineného tak, aby v konaní boli objasnené aj všetky skutočnosti svedčiace v prospech obvineného.

V danom prípade nie je zrejmé, ako po subjektívnej stránke zanedbali obvinení ako rodičia svoje povinnosti vo vzťahu k štrnásťročnému či trinásťročnému synovi, pokiaľ otec uviedol, že bol v čase, keď deti išli do školy v práci, matka uviedla, že synov riadne posadila na autobus a svedkovia učitelia potvrdili, že matka aj telefonovala do školy, či synovia do školy prišli, na predvolanie sa do školy dostavila, teda len na základe doteraz zabezpečených dôkazov nie je možné jej vyčítať, aby predvolania zo školy na riešenie situácie matka ignorovala, a teda so školou vôbec nespolupracovala. Zo spisu nie je zrejmé, či vymeškané hodiny predstavujú vymeškanie už od prvej vyučovacej hodiny, alebo či žiaci odišli z vyučovania. Krajský súd konštatuje, že posúdenie týchto otázok je kľúčové pre rozhodnutie, či obvinení mohli naplniť pojmové znaky prečinu ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 Tr. zákona. Pre objektívne posúdenie tohto prípadu sa javí postup orgánov činných v trestnom konaní ako formalistický, spočívajúci v zásade len na skúmaní, koľko vyučovacích hodín žiaci vymeškali. Zo správy obce Križová Ves plynie, že manželia sa starajú o šesť maloletých detí, z uvedeného plynie, že obžaloba v uvedenom prípade neskúmala vek ďalších detí, či matka prípadne mohla cestovať s deťmi ráno do školy a osobne ich do školy odprevadiť. V prípade, pokiaľ deti nerešpektujú rodičov, je namieste zväžiť použitie výchovných opatrení vo vzťahu k maloletým deťom, trestné právo by malo byť prostriedkom ultima ratio.

Keďže sa krajský súd v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom vyjadreným v uznesení okresného súdu, sťažnosť prokurátorky ako nedôvodnú podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol.

Toto uznesenie bolo prijaté jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu ďalší riadny opravný prostriedok nie je prípustný.